

Wanneer adolescenten en volwassenen niet gelukkig zijn

Annick Vogels en Griet Van Buggenhout

Centrum Menselijke Erfelijkheid, UZ Leuven

“ongelukkig”

- depressie
- psychose
- angststoornis (post traumatische stressstoornis)
- obsessief compulsieve stoornis

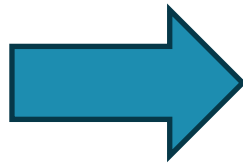
“ongelukkig”

- Lichamelijke problemen
- Omgevingsfactoren
- Psychiatrische stoornissen: depressie, psychose, angststoornis (PTSD), OCD

“Gelukkig”

(Stores et al. 1998, Dykens et al., 2002, Hodapp et al., 2003)

SHIFT

Actief, vrolijk, geliefd, plezierig,
humoristisch, aandachtvragend

“externaliserend”

rustig, teruggetrokken, graag alleen

“internaliserend”

“ongelukkig”

- Algemene bevolking:

normale taalvaardigheden

“ik ben somber, moe, vergeetachtig, verdrietig, ik slaap slecht
ik heb geen eetlust,....”

- Verstandelijk beperkten:

zwakke taalvaardigheden, zwakke intelligentie,
andere symptomen

moeilijk gedrag meestal agressie (Tyrer et al., 2006)

“ongelukkig”

- Algemene bevolking:

“ik ben somber, moe, vergeetachtig,
verdrietig, ik slaap slecht, ik heb geen eetlust,...”

- Verstandelijk beperkten:

gedragsmoeilijkheden: agressie

- Down Syndroom:

*achteruitgang van het lichamelijk en cognitief
functioneren : **functionele deterioratie**
bizar gedrag (bijv haren uittrekken),
verandering van gedrag*

Functionele deterioratie of “*er is iets mis*” oorzaken

- Lichamelijke problemen
- Omgevingsfactoren
- Psychiatrische stoornissen

Functionele deterioratie: oorzaken

- **Lichamelijke problemen** (Prof. Dr. G. Van Buggenhout):

bloedarmoede, tandproblemen, schildklierproblemen, verminderd gehoor, verminderd zicht, obstructieve slaap apnoe (OSA), atlanto-axiale instabiliteit, epilepsie, obstipatie, coeliakie,...

- **Omgevingsfactoren:**

oververmoeidheid, overvraging,...

- **Psychiatrische stoornissen**

Kinderen:

autisme spectrum stoornis
(7%)

attention deficit hyperactivity
disorder (43%)

**Adolescenten en jong-
volwassenen**

depressie, psychose,
dwanghandelingen,
posttraumatische
stresstoornis, katatonie,
desintegratieve stoornis

Volwassenen:

Alzheimer dementie (16%)

Kinderen:

autisme spectrum stoornis
(7%)

attention deficit hyperactivity
disorder (43%)

**Adolescenten en jong-
volwassenen**

depressie, psychose,
dwanghandelingen,
posttraumatische
stresstoornis, katatonie,
desintegratieve stoornis

Volwassenen:

Alzheimer dementie (16%)

psychiatrische problemen bij adolescenten en volwassenen

- depressie
- psychose (met katatone kenmerken)
- angststoornis: post traumatische stressstoornis (angststoornis)
- obsessief compulsieve stoornis
- Desintegratieve stoornis

Moeilijkheden bij het psychiatrisch onderzoek bij verstandelijke beperkten:

- ***Diagnostic overshadowing***

problemen worden toegeschreven aan “Down Syndroom”

- ***Intellectual distortion***

De klinische tekens van psychiatrische aandoeningen worden “gemaskeerd” door de cognitieve, motorische en taalproblemen: de persoon kan zijn gevoelens en gedachten niet uitdrukken
bijv “hoor je stemmen?” pt antwoordt bevestigend zonder de vraag goed te begrijpen, hij bedoelt de stem van de arts

psychiatrische problemen bij adolescenten en volwassenen

- **depressie**
- psychose (met katatone kenmerken)
- angststoornis: post traumatische stressstoornis (angststoornis)
- obsessief compulsieve stoornis

Depressie: hoe vaak komt het voor bij jongvolwassenenen met Down?

prevalentie:

>36 jarigen: 6-18% (verstandelijk beperkten 1-2%)

tweejaars incidentie:

5%

Depressie: oorzaken

- lichamelijke oorzaken:

verstandelijke beperking: verhoogde gevoeligheid
verlaagde concentratie serotonine in de hersenen (autopsie)
verhoogd risico op schildklierandoeningen

- omgevingsfactoren:

stressfactoren: schoolverandering, overplaatsing naar dagcentrum, verandering van personeel, verandering van leefgroep, vertrek van broers en zussen, ...

Depressie: symptomen

- Verminderde eetlust met gewichtsverlies
- slaapstoornissen
- Verminderde spraak tot mutisme
- Verminderd vermogen om te genieten (anhedonie)
- Verminderde energie
- Motorische vertraging
- Verlies van vaardigheden
- Gevoelens worden zelden geuit: schuldgevoelens, laag zelfwaardegevoel, gevoel van waardeloosheid, zelfmoordgedachten

gelijkaardige klachten bij beginnende dementie

Depressie: symptomen

- Verminderde eetlust met gewichtsverlies
- slaapstoornissen
- Verminderde spraak tot mutisme
- Verminderd vermogen om te genieten
- Verminderde energie
- Motorische vertraging
- Verlies van vaardigheden
- Gevoelens worden zelden geuit: schuldgevoelens, laag zelfwaardegevoel, gevoel van waardeloosheid, zelfmoordgedachten

**INFORMATIE VAN DE OUDERS, OPVOEDERS/PEDAGOGEN
GEDRAGSOBSERVATIE TIJDENS DE RAADPLEGING**

Depressie: behandeling

- Lichamelijke oorzaak behandelen bijv schildklier
- Antidepressiva
- Psychotherapie indien nodig en mogelijk

Depressie: behandeling

antidepressiva

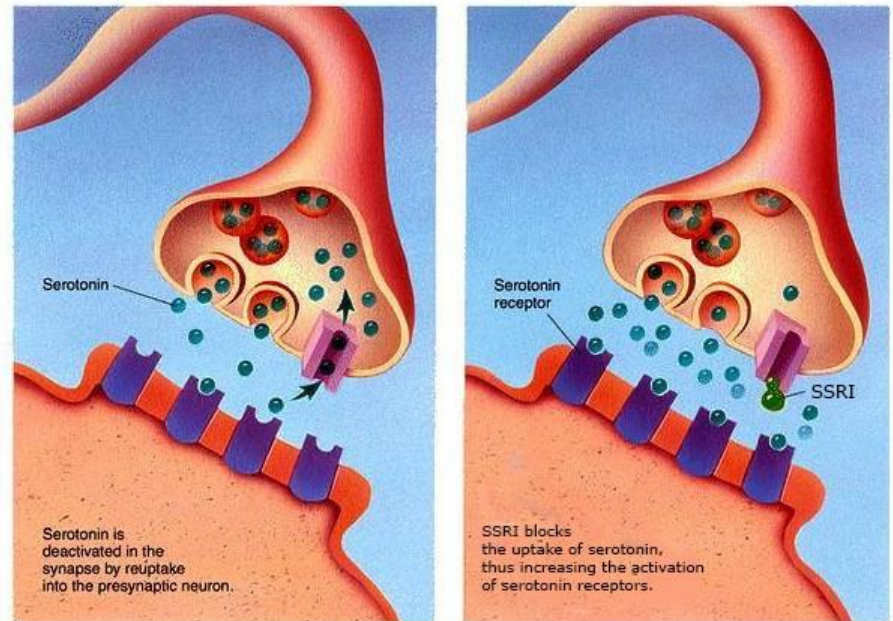
Depressie: antidepressiva

(Robyn P. Thom et al., 2021)

SSRI

serotonine reuptake inhibitors

fluoxetine
sertraline
paroxetine
fluvoxamine
citalopram
escitalopram

Depressie: antidepressiva: SSRI

dosis

response rate

80-90% significante verbetering

neveneffecten

gewichtstoename, slaperigheid, kwaadheid,
verminderde libido

fluoxetine

hoge dosis ☹ agitatie, kwaadheid,
prikkelbaarheid, evolutie naar manie

sertraline

hoge dosis ☹ vermoeidheid, wenen,
prikkelbaarheid

psychiatrische problemen bij adolescenten en volwassenen

- depressie
- psychose
- angststoornis: post traumatische stressstoornis (angststoornis)
- obsessief compulsieve stoornis

psychiatrische problemen bij adolescenten en volwassenen

- depressie
- psychose
- angststoornis: post traumatische stressstoornis (angststoornis)
- obsessief compulsieve stoornis

Psychose: voorkomen

algemene bevolking: 1%

verstandelijk beperkten: 3%

Down: ???

Algemene kenmerken van psychose

- Wanen
- Hallucinaties
- Gedesorganiseerd denken
- Gedesorganiseerd of abnormaal gedrag

Visuele hallucinaties

Visuele hallucinaties

Auditieve hallucinaties

Tactiele hallucinaties

Psychose: behandeling

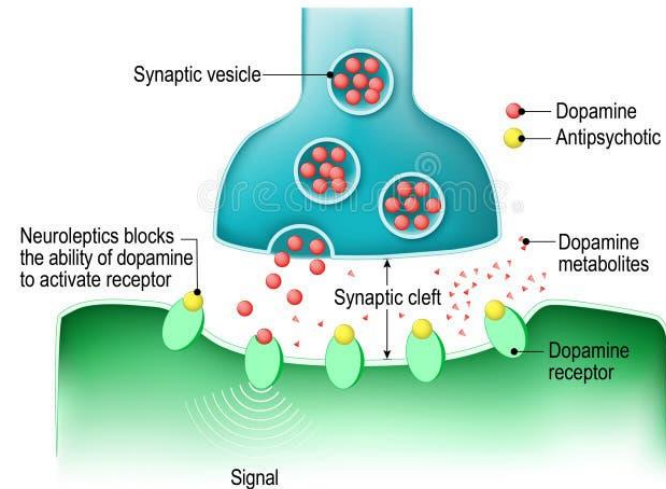
- antipsychotica

Psychose: behandeling

- antipsychotica

NEUROLEPTICS

Psychose: behandeling

- Antipsychotica

laagst mogelijke dosis

- Nevenwerkingen

gewichtstoename, verhoging cholesterol, verhoogd risico op diabetes type 2, parkinsonisme, ritmestoornissen

psychiatrische problemen bij adolescenten en volwassenen

- depressie
- psychose
- angststoornis: post traumatische stressstoornis (angststoornis)
- obsessief compulsieve stoornis

psychiatrische problemen bij adolescenten en volwassenen

- depressie
- psychose
- **angststoornis: post traumatische stressstoornis (angststoornis)**
- obsessief compulsieve stoornis

Post traumatische stress stoornis

- Na traumatische gebeurtenis

levensbedreigende situatie (met ziekenhuisopname) met gevoel van hulpeloosheid

- Symptomen:

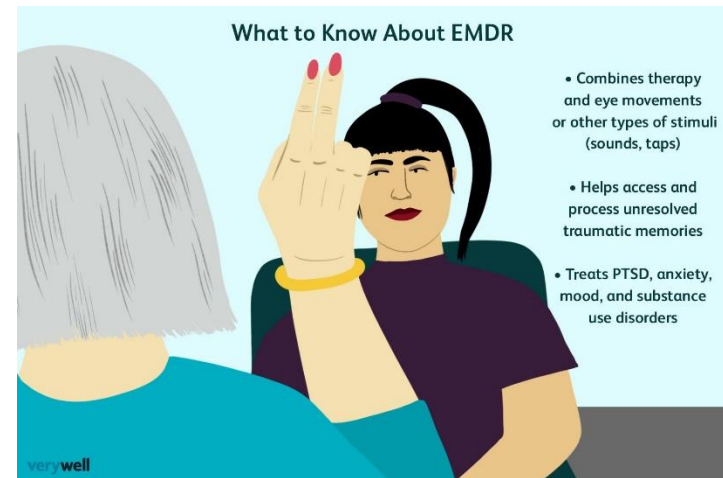
herbelevingen (nachtmerries, flashbacks), prikkelbaarheid, slaapstoornissen, extreme spanning, hevige schrikreacties
langer dan een maand

Posttraumatische stress stoornis: behandeling

Veilige en voorspelbare omgeving

EMDR (eye movement desensitization and reprocessing)

SSRI

psychiatrische problemen bij adolescenten en volwassenen

- depressie
- psychose (met katatone kenmerken)
- angststoornis: post traumatische stressstoornis (angststoornis)
- obsessief compulsieve stoornis

psychiatrische problemen bij adolescenten en volwassenen

- depressie
- psychose (met katatone kenmerken)
- angststoornis: post traumatische stressstoornis (angststoornis)
- **obsessief compulsieve stoornis**

“obessional slowness” (Charlot et al., 2002)

beschrijvende diagnose

invaliderende motorische traagheid bij dagelijkse taken zoals zichzelf wassen, aankleden, eten of wandelen.

Obsessional slowness (Charlot et al., 2002)

Dit gaat vaak gepaard met urinaire incontinentie, verminderde verbale communicatie, zelfverwaarlozing, teruggetrokkenheid en isolatie, meticuleuse fragmenteren van taken in een gedetailleerd stapsgewijze routine die precies moet gevolgd worden, besluiteloosheid bij het uitvoeren van elke tussenstap, elke stap wordt gepland, perfectionisme, motorische tics.

Dwanghandelingen:

- Invaliderende dwanghandelingen
- Hoge lijdensdruk

- Behandeling:
antidepressiva (SSRI)

psychiatrische problemen bij adolescenten en volwassenen

- depressie
- psychose (met katatone kenmerken)
- angststoornis: post traumatische stressstoornis (angststoornis)
- obsessief compulsieve stoornis

Toekomst (E. Dykens 2007)

- **Verloop:**
eerste tekens, evolutie
- **Risicofactoren:**
leeftijd, effect van live events, familiaal voorkomen van psychiatrische problemen, lichamelijke problemen
- **Beschermende factoren:**
jong en gezond, mosaïek Down, sociale, warme en charmante persoonlijkheid, “*warm, kind, naive, honest, cuddly and compliant personality in combination with disarming social smiles lead to increased positive interactions and support or investment from others, environmental stimulation and structure*”
- **Behandeling:**
nut van vroege behandeling, effect van medicatie, effect van psychotherapie (gedragstherapie, expressieve therapie, ...), is de positieve reactie op SSRI het gevolg van de lage concentratie serotonine in de hersenen.?

